

Respons

Serbia: Barnevern, institusjoner og fosterhjem

Problemstilling/spørsmål:

- Hvordan er Serbias tilbud i forhold til barnevern/fosterhjem?

Innledning

En rekke ulike lover regulerer barns rettssikkerhet i Serbia, men det finnes ikke en samlet barnelov.

The Constitution of Serbia, adopted in 2006, explicitly recognizes the rights of the child under Article 64. A number of other positive steps have been taken through the adoption of the Family Law Act, the Law on juvenile offenders and criminal justice for juveniles, and the Criminal Code, all in 2005; the Law on the basics of the education system (amended in 2004) and the Law on protection of persons with disabilities from discrimination in 2006. Serbia still lacks a comprehensive Children's Act for the protection and promotion of children's rights, to harmonise the domestic legal framework fully in line with the UN Convention on the Rights of the Child (Council of Europe 2009).

Ifølge serbiske myndigheter skal 155 000 barn leve i fattigdom og omkring 161 000 barn skal motta en eller annen form for sosialhjelp. Blant flyktningbarn og rom er det særlig mange som har dårlige levevilkår. For 2007 skal offentlige institusjoner ha notert 1 640 saker knyttet til omsorgssvikt, psykisk og fysisk vold mot barn. Barnemishandling er et problem, og ved de offentlige sentrene for sosialhjelp har en, ifølge serbiske myndigheter, sett en økning i barnemishandling og omsorgssvikt. 22 % av sakene som ble rapportert til sentrene, var knyttet til fysisk vold (US Department of State 2009).

Europarådet viser til at Serbia, særlig siden 2005, har vist vilje til å forbedre barns rettigheter. Det er bl.a. opprettet et eget offentlig barneråd, som er et interdepartementalt råd, og det er barneenheter ved flere kommunale ombudsmannskontorer. Det er også opprettet en egen nestlederstilling hos ombudsmannen med ansvar for barn. Samtidig vises det til at implementeringen av planer er avgjørende for at forbedringer skal realiseres (Council of Europe 2009).

Respons **Serbia: Barnevern, institusjoner og fosterhjem**

Svikende omsorg

Undersøkelser viser at omfanget av barnemishandling og omsorgssvikt er økende. Det har vært en markant økning i registrerte saker siden 2001. Selv om fysisk avstraffelse ikke er sosialt akseptert, blir det av mange ikke sett på som skadelig for barnet. Intervjuundersøkelser har vist at 40 % av foreldrene til barn under seks år ukentlig slår barna sine. I Beograd var tallet over 50 % og blant rom 64 %. Vold er heller ikke uvanlig i skolesituasjonen, der hver tredje elev blir utsatt for ulike typer av voldelig atferd fra lærernes side (UNICEF 2007).

Barnevern

Mange statlige institusjoner har ansvar i forhold til beskyttelse av barns rettigheter. Ministry of Labour and Social Policy er ansvarlig for de lokale Centers for Social Work/Welfare (CSW) der hoveddelen av ansvaret for barns velferd og rettigheter er lokalisert.¹

CSW er etablert av kommunale myndigheter, og har ansvar for implementeringen av sosiale aktiviteter på lokalt nivå. Sentrenes hovedansvar er implementering av loven om sosiale tjenester (Law on social care) (European Commission 2008).

EU-kommisjonen (2008) gir følgende informasjon om organiseringen av og arbeidet til CSW:

Centers for Social Work are founded by the Local governments but they present de-concentrated offices of the Central government¹. Their establishment started in mid fifties (in Belgrade in 1956) and continued over the next twenty five years. There are 135 Centers, which means that not every community has one. Their normative functions are:

- A. Administration of citizen's rights guaranteed by the Law on Social Care and provision of services in the line with the accession of those rights.*
- B. Administration of the financial assistance defined by the Law.*
- C. Monitoring of the social needs and problem identification.*
- D. Development and provision of the prevention activities.*
- E. Provision of the counselling therapies and diagnostic services.*
- F. Promotion and organization of the humanitarian work.*
- G. Keeping the records of the children to be adopted and of the potential foster parents.*

There are in total 3 006 staff employed in all CSW's, out of which 1 997 have a university or high school degrees from the following fields: social work, legal specialist, pedagogue, defectologists, andragogues, 18 psychologists and sociologist. The average republic coverage is 2.7 social workers per 10 000 population (2006), while the normative (from 1991) is for 2 social workers per 10 000 population. Workforce varies between the Centers and to some extent its size is correlated to the number of the beneficiaries of the financial assistance. The Largest one is in City of Belgrade (covering 15 municipalities) with 427 professional workers, out of which 47% are the social workers. Larger CSW are organized under the 'Category principle' and they usually have the following structure (Annex, Box 2/1):

- 1. Team for the protection of the children and youth:*
  - i. Task force for the children and youth deprived of the parental care.*

---

¹ EU-kommisjonen gir i sin rapport en nærmere redegjørelse for organiseringen av de sosial tjenestene i Serbia.

- ii. *Task force for the protection of the children from dysfunctional families.*
- iii. *Task force for protection of the children with behavioural and development difficulties.*
2. *Team for the protection of the adults and the elderly.*
3. *Team for planning, reporting and analytical work and prevention.*

Sosiale velferdsinstitusjoner var lenge det eneste tilbudet til barn som ikke kunne vokse opp i sine biologiske familier. En reformprosess har gradvis blitt initiert siden 2001. I begynnelsen var dette reformarbeidet preget av individuelle prosjekter og tiltak, men over tid har det blitt etablert et planlagt og strategisk rammeverk, for eksempel National Plan of Action for Children fra 2004 (UNICEF 2009b).

Institusjonell omsorg for barn uten omsorgspersoner og barn som lever i dysfunksjonelle familier er etablert i Serbia. Tidligere var det vanlig at disse barna ble plassert i institusjoner; med 65 % i institusjoner og 35 % i fosterfamilier. Tilsvarende tall for 2008 var 25 % i institusjoner og 75 % i fosterfamilier (European Commission 2008).

Institusjoner

Barna som er bosatt i institusjoner, er i hovedsak bosatt i institusjoner som er etablert for denne gruppen, men noen er bosatt i institusjoner som også har funksjonshemmede barn bosatt (European Commission 2008).

Det er noe ulike opplysninger om hvor mange slike institusjoner som finnes i Serbia. EU-kommisjonen (2008) opplyser at det er 15 byer som tilbyr bosetting for barn uten omsorgspersoner, mens det er fem slike institusjoner i Beograd.² En annen kilde viser til at det skal være 23 institusjoner i Serbia: 15 for barn og unge uten omsorgspersoner, fem for barn og unge med funksjonshemming og tre institusjoner for barn med atferdsvansker (CRI 2007).³

Det totale antallet barn bosatt i institusjoner ble for 2006 oppgitt til 1 238, hvorav 33 % er i førskolealder, 34 % i barneskolealder, 23 % i ungdomsskolealder, 3 % studenter og 7 % andre. Ifølge tall fra 2006 hadde 32 % av disse barna jevnlig kontakt med sine familier, og bare 15 % var bosatt der familien opprinnelig kommer fra (European Commission 2008). Nyere tall fra EU viser at 900 barn er bosatt i institusjoner for barn. Av disse er bare 17 % i jevnlig kontakt med sine familier, mens 68 % ikke har noe kontakt med sine familier (EU u.å.). UNICEF viser til at antall barn i institusjoner er 850 (UNICEF 2009b).

UNICEF viser til at det er en all for høy andel barn uten omsorgspersoner som blir plassert i institusjoner, og at særlig små barn som plasseres i slike institusjoner, vil kunne hemmes utviklingsmessig og stå i fare for å utvikle asosial atferd. Barna blir i institusjonene tatt hånd om av medisinsk personell, men det er mangelfull psykososial stimulering (UNICEF 2007).

---

² På serbisk synes disse institusjonene å gå under betegnelsen *Stacionar za majku i dete*.

³ Det ulike antallet kan slik Landinfo ser det være et resultat av avvikling av noen av disse institusjonene.

Fosterhjem

UNICEF opplyser at antallet barn plassert i fosterhjem var 1 800 i 2002, men at dette tallet har steget til 4 200 i 2009 (UNICEF 2009b).

EU-kommisjonen (2008) gir følgende beskrivelse av arbeidet med fosterhjem i Serbia:

Program for the promotion and support of the foster families has been very efficient in the past four years. Training of CSW staff was conducted along with an official accreditation of the rulebooks: 'Rulebook on detailed conditions for a Foster care' and 'Rulebook on the Induction program for a foster care' (2005). A Foster family Network has been established for the whole territory. Beside 2 745 foster families who care for children, 610 new families have received approval for the Foster family status; 368 families are under the assessment procedures for the approval, while 403 families have applied to CSW for the assessment. As these programs are developing successfully MoLSP plans to establish a Regional Foster Family Service network in order to develop standards for the foster care and adequate supervision and continuous promotion of this program.

Med støtte fra nederlandske myndigheter og en nederlandsk NGO er det blitt gjennomført et prosjekt i Serbia kalt Reform of Foster Care in Serbia. Prosjektet har bl.a. bestått av opplæring av fosterforeldre, profesjonalisering av opplæringen og standardisering av utvelgelse av fosterfamilier (Tobé 2009).

Bestemmelser om fosterhjem finnes i Serbias familielov av 2005 (Family Act 2005).⁴

Reformprosess

UNICEF og EU støtter det reformarbeid Ministry of Labour and Social Policy gjør med fokus på:

- *transforming residential institutions into child-centered community based services which respond to local needs;*
- *strengthening and expanding the existing foster care system and developing urgent and specialized fostering;*
- *building professional capacities needed for transformed and decentralized system of child care.*

UNICEF konkluderer med at:

It is certain that the child care reform process now has a clear direction and the question, therefore, is no longer whether this approach shall be implemented, but rather, at what pace these reforms shall take place (particularly taking into account the context of the economic crisis) (UNICEF 2009a).

---

⁴ Se lovens del fire, art. 110 flg. Øvrige lover og forskrifter på området synes i hovedsak kun tilgjengelig på serbisk, se en oversikt på hjemmeside til Ministry of Labour and Social Policy om family care and social welfare:

http://www.minrzs.gov.rs/cir/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=22&Itemid=224&lang=en [lastet ned 20.08.2009].

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

- Country of Return Information project (2007). *Country Sheet Serbia*. Belgrade: CRI. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/category/COI,CRIP,,,49afa13b1a,0.html> [lastet ned 19. august 2009]
- Council of Europe, Commissioner for Human Rights (2009). *Report by the Commissioner for Human Rights, Thomas Hammarberg, on his visit to Serbia 13-17 October 2008*. Strasbourg: Council of Europe. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49b7981b0.html> [lastet ned 19. august 2009]
- European Commission (2008). *Social Protection and Social Inclusion in the Republic of Serbia*. Belgrade: European Commission. Tilgjengelig fra http://www.libertysecurity.org/IMG/pdf_study_serbia_en.pdf [lastet ned 19. august 2009]
- European Union, Delegation of European Commission in Republic of Serbia (u.å.). *Children belong to families*. Belgrade: EU. Tilgjengelig fra <http://www.europa.rs/code/navigate.php?Id=643> [lastet ned 20. august 2009]
- Family Act (2005). Belgrade: Republic of Serbia. Tilgjengelig fra http://www.minrzs.gov.rs/docen/propisi/zakoni/Family_law.doc [lastet ned 20. august 2009]
- Tobé, Anton (2009, 1. juni). Reforming Youth Welfare in Serbia. *Children Webmag*. Tilgjengelig fra <http://www.childrenwebmag.com/articles/international-child-care-articles/reforming-youth-welfare-in-serbia> [lastet ned 19. august 2009]
- UNICEF (2007). *The State of Children in Serbia 2006. Poor and Excluded Children*. Belgrade: UNICEF. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/serbia/State_of_Children_in_Serbia_2006_1-56.pdf [lastet ned 19. august 2009]
- UNICEF (2009a). *A child's place is within the family. Transforming Residential Institutions for Children and Developing Sustainable Alternatives in Serbia*. Belgrade: UNICEF. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/serbia/Deinstitutionalisation_in_Serbia_Annual_Report_2009_ENGL_FINAL.doc [lastet ned 19. august 2009]
- UNICEF: (2009b). *A child's place is within the family. From an Institution to a family*. Belgrade: UNICEF. Tilgjengelig fra

http://www.unicef.org/serbia/Deinstitutionalisation_One_year_On_Transformation_of_Institutions_for_Children_FINAL_for_web.doc [lastet ned 20. august 2009]

- US State Department (2009, 25. februar). *2008 Country Reports on Human Rights Practices – Serbia*. Washington DC: US State Department. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/eur/119103.htm> [lastet ned 19. august 2009]

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.